

PHÁT BIỂU THAM LUẬN CỦA CHỦ TỊCH UBND TỈNH AN GIANG

**Chủ đề: Quan điểm về định hướng phát triển của các tỉnh vùng trên của
Đồng bằng sông Cửu Long trong điều kiện biến đổi khí hậu**

**(Tại Hội nghị Chuyển đổi mô hình phát triển bền vững vùng Đồng bằng
sông Cửu Long thích ứng với biến đổi khí hậu**

Cần Thơ ngày 26-27/9/2017)

Kính thưa:

- Đồng chí Nguyễn Xuân Phúc - Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ;
- Đồng chí Vương Đình Huệ - Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Chính phủ;
- Đồng chí Trịnh Đình Dũng - Phó Thủ tướng Chính phủ;
- Các đồng chí lãnh đạo các bộ, ngành, cơ quan Trung ương và các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long;
-
-
- Kính thưa Quý vị đại biểu.

Nhân dịp Chính phủ tổ chức Hội nghị “Chuyển đổi mô hình phát triển Đồng bằng sông Cửu Long theo định hướng bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu”, Ủy ban nhân dân tỉnh An Giang xin có một số ý kiến tham luận với chủ đề: "Quan điểm về định hướng phát triển của các tỉnh vùng trên của Đồng bằng sông Cửu Long trong điều kiện biến đổi khí hậu", như sau:

I. VAI TRÒ VÀ LỢI THẾ CỦA CÁC TỈNH VÙNG TRÊN:

Về mặt vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên: Với vị trí địa lý giáp với biên giới Cam-pu-chia, là các tỉnh đầu nguồn sông Cửu Long với 2 nhánh sông Tiền, sông Hậu, nơi các dòng chính sông Mê Công bắt đầu chảy vào Việt Nam và được bao bọc bởi 3 “túi nước” khổng lồ đó là: hồ Tonle Sap ở Campuchia, vùng Tứ giác Long Xuyên và vùng Đồng Tháp Mười. Ba túi nước này có khả năng hấp thu, tạm trữ một khối nước khổng lồ để điều hòa dòng chảy, giảm ngập lụt cho Vùng giữa trong mùa lũ và bổ sung dòng chảy nước ngọt vào mùa khô, đồng thời giúp cân bằng mặn - ngọt cho vùng ven biển. Với điều kiện đặc thù như thế, các tỉnh vùng trên có

lợi thế cực lớn để phát triển nông nghiệp và nuôi trồng thủy sản nước ngọt, đây cũng là 2 trụ cột kinh tế của vùng.

Về mặt kinh tế - xã hội: Là cửa ngõ giao thương với Campuchia và kết nối với các quốc gia khác trong khu vực ASEAN thông qua hệ thống giao thông đường thủy và đường bộ.

II. NHẬN DIỆN MỘT SỐ THÁCH THỨC

Do vị trí địa lý là các tỉnh đầu nguồn sông Mê Công, có thể nói tỉnh An Giang và các tỉnh vùng trên đã và đang đối diện với 3 thách thức chủ yếu:

Thứ nhất là thách thức từ tác động của biến đổi khí hậu, nước biển dâng:

Theo Kịch bản Biến đổi khí hậu và nước biển dâng năm 2016 của Bộ Tài nguyên và Môi trường, đến giữa và cuối thế kỷ 21 thì nước biển dâng và xâm nhập mặn không ảnh hưởng nhiều đến các tỉnh Vùng trên. Tuy nhiên, các chỉ số về nhiệt độ trung bình năm, lượng mưa, số ngày nắng nóng và hạn hán đều có xu hướng tăng. Điều này cộng với hoạt động mạnh mẽ của El Nino và La Nina làm cho hiện tượng thời tiết cực đoan nên sẽ tác động rất lớn đến sản xuất nông nghiệp, dịch vụ và du lịch,... làm ảnh hưởng không nhỏ đến hoạt động sản xuất kinh doanh và cản trở sự phát triển bền vững của vùng.

Thứ hai là những thách thức đến từ vấn đề nội tại của vùng:

- Sự phát triển thiếu bền vững, đê bao khép kín ở 2 vùng Tứ giác Long Xuyên và Đồng Tháp Mười đã gián tiếp làm gia tăng ngập lụt ở vùng hạ lưu;...

- Cơ sở hạ tầng yếu kém, chậm nâng cấp, mở rộng hay đầu tư mới (hệ thống giao thông đường bộ và đường thủy, hệ thống thủy lợi, hệ thống logistics,...) nên chưa đáp ứng nhu cầu phát triển và sự kết nối;...

- Sản xuất nông nghiệp còn manh mún, nhỏ lẻ gây khó khăn trong việc cơ giới hóa và áp dụng tiến bộ khoa học công nghệ vào sản xuất;...

Thứ ba là thách thức đến từ các đập thủy điện và các công trình ngăn dòng chảy chính ở các quốc gia thượng nguồn.

Các đập thủy điện và các công trình ngăn dòng chảy chính đã gây ra hiện tượng “nước đói phù sa”, đất đai không được bồi đắp và bổ sung dinh dưỡng gây bạc màu và ảnh hưởng đến nông nghiệp, nguồn lợi thủy sản tự nhiên bị suy giảm, an ninh nguồn nước của vùng bị đe dọa; sự thiếu hụt phù sa, bùn cát sẽ làm cho tình hình sạt lở diễn biến nhanh hơn, trầm trọng và phức tạp hơn, nguồn nước sẽ tiếp tục bị suy giảm cả về chất lẫn lưu

lượng, dòng chảy sẽ thay đổi không theo quy luật làm tình hình khô hạn vào mùa khô trầm trọng hơn, tồi tệ hơn.

III. CƠ HỘI PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Mặc dù đối diện với nhiều nguy cơ, thách thức, nhưng đây cũng là cơ hội để nhìn nhận, tính toán và chuyển đổi mô hình tăng trưởng và phát triển trong tình hình mới theo hướng tăng tính kết nối, bền vững (cả về kinh tế, môi trường và xã hội), một số cơ hội đó là:

(1) Phải tính toán các mô hình phát triển và giải pháp thích ứng trên quy mô cấp vùng.

(2) Tính toán lại và phân phối các nguồn lực hợp lý hơn theo hướng đầu tư tập trung có trọng tâm, trọng điểm, hiệu quả.

(3) Các tổ chức quốc tế, các đối tác phát triển quan tâm đầu tư, hỗ trợ về mặt kỹ thuật và tài chính cho mục tiêu phát triển bền vững của vùng.

IV. QUAN ĐIỂM PHÁT TRIỂN, NHIỆM VỤ VÀ GIẢI PHÁP:

Dự báo, trong những năm tới biến đổi khí hậu tiếp tục sẽ còn diễn biến phức tạp, khốc liệt và ngày càng rõ nét cộng với việc hoàn thành các đập thủy điện phía thượng nguồn sông Mê Công sẽ gây tác động mạnh mẽ và tiêu cực đến mọi mặt đời sống xã hội và các ngành lĩnh vực.

Do đó, về định hướng phát triển của tỉnh An Giang nói riêng và các tỉnh vùng trên của vùng Đồng bằng sông Cửu Long nói chung cần phải *“Phát huy tối đa lợi thế của vùng trên, tăng cường kết nối với các vùng còn lại, chia sẻ tài nguyên và thích ứng với biến đổi khí hậu để phát triển bền vững”* trên cơ sở *“kết hợp chặt chẽ, hợp lý và hài hòa giữa phát triển kinh tế với phát triển xã hội và bảo vệ tài nguyên, môi trường, bảo đảm quốc phòng, an ninh và trật tự an toàn xã hội”*.

V. GIẢI PHÁP THỰC HIỆN

a/- Giải pháp chiến lược:

- Cần phải có cách tiếp cận tổng thể để quy hoạch lại cho toàn vùng, trong đó quy hoạch phát triển hệ thống thủy lợi và giao thông là trọng tâm gắn với việc tái cơ cấu ngành nông nghiệp và các hợp phần kinh tế khác;

- Quy hoạch lại hệ thống đô thị và dân cư gắn với cơ cấu kinh tế từng tiểu vùng và giải quyết vấn đề lao động, di dân.

- Tạo ra cơ chế và chính sách hợp lý để huy động sự tham gia của các bên với nhận thức và đồng thuận cao.

b/- Các giải pháp cụ thể:

*** Giải pháp công trình**

- Đầu tư mới và nâng cấp, mở rộng các hồ chứa nước nhằm tăng khả năng tích trữ nước và chủ động nguồn nước trong mọi tình huống rủi ro từ BĐKH và đập thủy điện phía thượng nguồn.

- Đầu tư phát triển nâng cấp đô thị, các tuyến dân cư mới và mạng lưới giao thông, đặc biệt các tuyến giao thông trọng yếu;

- Xây dựng một số tuyến đê kè kiên cố kết hợp phát triển giao thông để bảo vệ những khu vực xung yếu và các khu đô thị quan trọng;

- Phát triển các Cụm công nghiệp sinh thái sản xuất lúa gạo khép kín với quy mô lớn, tiết kiệm nước và năng lượng;

*** Giải pháp phi công trình**

- Đánh giá một cách toàn diện tác động của biến đổi khí hậu và các đập thủy điện đến vùng Đồng bằng sông Cửu Long;

- Cần xây dựng cơ chế phối hợp và chia sẻ thông tin dữ liệu toàn diện cho vùng Đồng bằng sông Cửu Long;

- Sớm ban hành các cơ chế, chính sách đầu tư và phát triển chung cho toàn vùng Đồng bằng sông Cửu Long và các tiểu vùng sinh thái;

- Tiếp tục triển khai, đổi mới hình thức, phương tiện và nội dung thông tin, tuyên truyền sâu rộng, nâng cao nhận thức, năng lực ứng phó với biến đổi khí hậu cho cán bộ quản lý, các tổ chức kinh tế và người dân.

VI. ĐỀ XUẤT, KIẾN NGHỊ:

Trên cơ sở các vấn đề đã nêu, tỉnh An Giang có một số kiến nghị như sau:

(1) Tái cơ cấu lại các ngành kinh tế trong vùng, xác định lại vai trò từng tỉnh trong phát triển kinh tế xã hội và xem xét thấu đáo bài toán về an ninh lương thực, không nhất thiết giao chỉ tiêu bảo vệ đất lúa như hiện nay.

(2) Ưu tiên nguồn lực đầu tư cho những vấn đề cấp bách như: xử lý sự cố môi trường, sạt lở bờ sông, bảo vệ các công trình trọng yếu của vùng; đầu tư các công trình trữ nước kết hợp kiểm soát lũ tại các tỉnh thuộc vùng trên; xử lý những vấn đề có tính chất an ninh chính trị vùng biên giới.

(3) Tăng cường quan hệ quốc tế trên dòng Mê kong, nâng cao tính nguyên tắc và công bằng trong sử dụng nguồn nước; tranh thủ các nguồn lực tài trợ quốc tế.

(4) Chính Phủ cần ban hành Nghị quyết về phát triển vùng với cơ chế

tổ chức thực hiện linh hoạt và quyết tâm cao nhất.

(5) Bộ Kế hoạch và Đầu tư sớm lập và ban hành Quy hoạch tổng thể phát triển vùng đồng bằng sông Cửu Long thích ứng với biến đổi khí hậu trước năm 2019 để làm cơ sở triển khai cho giai đoạn sau 2020.

(6) Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ sớm triển khai dự án Cơ sở hạ tầng tái cơ cấu ngành nông nghiệp vùng Tứ giác Long Xuyên.

(7) Nhằm tăng cường khả năng thích ứng với biến đổi khí hậu, nước biển dâng và bảo vệ thành phố Long Xuyên và thành phố Châu Đốc. Kiến nghị Thủ tướng Chính phủ xem xét chấp thuận cho tỉnh An Giang được xây dựng “Dự án Phát triển đô thị và tăng cường khả năng thích ứng biến đổi khí hậu thành phố Long Xuyên, tỉnh An Giang” và bố trí vốn thực hiện “Dự án Chống ngập và nâng cấp đô thị thành phố Châu Đốc thích ứng với biến đổi khí hậu”.

Tóm lại, tác động của biến đổi khí hậu, nước biển dâng, các đập thủy điện phía thượng nguồn, sự phát triển thiếu bền vững thời gian qua là những thách thức lớn cản trở sự phát triển bền vững của Vùng trên nói riêng và Đồng bằng sông Cửu Long nói chung. Do đó, tại Hội nghị lần này, Tỉnh An Giang mong rằng Chính phủ, các Bộ, ngành Trung ương, các nhà khoa học, các chuyên gia, các tổ chức quốc tế hãy tập trung nguồn lực và trí tuệ để xem xét một cách toàn diện, nhận diện đầy đủ và có hệ thống các vấn đề đang đặt ra đối với vùng này và định hướng các giải pháp chiến lược đột phá để giải quyết một cách căn cơ và thấu đáo.

Từ đó, tạo ra mô hình phát triển mới phù hợp với tiềm năng, lợi thế của vùng và từng tiểu vùng, phát huy vai trò của văn hóa và con người Đồng bằng sông Cửu Long, tận dụng cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 kết hợp với tri thức bản địa để biến thách thức thành cơ hội phát triển mới, ổn định, bền vững và thịnh vượng hơn trong thời gian tới.

Cuối cùng, kính chúc Thủ tướng Chính phủ và quý vị đại biểu nhiều sức khỏe. Chúc Hội nghị thành công tốt đẹp.

Trân trọng cảm ơn!